

25 Mayıs 2007

### **Türkiye-ABD Ekonomik Ortaklık Komisyonu III. Toplantısı Eylem Planı**

Türkiye-ABD Ekonomik Ortaklık Komisyonu (EOK) Üçüncü Toplantısı, 8-9 Şubat 2007 tarihlerinde İstanbul ve Ankara’da gerçekleştirilmiştir. Türk heyetine Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi Ertuğrul Apakan, ABD heyetine ise ABD Dışişleri Bakanlığı Ekonomi, Enerji ve Özel Sektör İşlerinden Sorumlu Müsteşar Yardımcısı Daniel Sullivan başkanlık etmişlerdir.

EOK Toplantısı, Dışişleri Bakanı Abdullah Gül ve ABD Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice’ın 5 Temmuz 2006 tarihinde sonuçlandıkları “Türk-Amerikan Stratejik Ortaklığını İlerletmek İçin Ortak Vizyon ve Yapılandırılmış Diyalog Belgesi” çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Ekonomik bağların genişletilmesi, Türk ve Amerikan halklarının paylaştığı güçlü ve kalıcı dostluğun ve stratejik ortaklığın ayrılmaz bir parçasıdır.

EOK toplantısı, her iki ülkede ekonomik değişimin yaşandığı ve bölgesel işbirliği imkanlarını artıran kuvvetli ve sürdürülebilir bir ekonomik büyümenin kaydedildiği bir dönemde yapılmıştır. Heyetler, toplantının yapıcı ve işbirliğine açık ruhunu not etmiş ve 2008 yılında gerçekleştirilecek bir sonraki EOK toplantısından önce aşağıdaki faaliyetleri uygulamaya koyma hususunda mutabık kalmışlardır:

#### **Ticaret, Yatırım ve Yaratıcı Bir Toplumun Teşvik Edilmesi**

Heyetler, ticaret ve yatırımların serbest dolaşımının önündeki engellerin kaldırılmasının ve daha fazla finansman akışı ve işbirliği sağlayacak koşullar tesis edilmesinin arzettiği öneme ilişkin görüş alışverişinde bulunmuşlardır. Bu, girişimciliği, yatırımları, risk almayı ve bilimsel ve teknolojik uzman ve uzmanlık değişimlerini teşvik etmek amacıyla sağlam bir yasal ve düzenleyici çerçeve benimsenmesi dahil, güçlü bir özel sektör ortamı yaratılmasını içermektedir. Enerji alanındaki yatırımlar, özel önem taşımaktadır.

*Heyetler, aşağıdaki konularda mutabık kalmışlardır:*

- ABD Dışişleri Bakanlığı, Türk Dışişleri Bakanlığı’yla beraber yeni bir Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği Anlaşması’nı sonuçlandırmaya çalışacaktır. Söz konusu Anlaşma, Türk ve Amerikan bilimadamları arasında daha fazla işbirliği ve etkileşim fırsat ve mekanizmalarını TÜBİTAK’la işbirliği halinde araştırarak bir Bilim ve Teknoloji Çalışma Grubu kurulmasını da öngörecektir.
- ABD Yurtiçi Güvenlik Bakanlığı ve ABD Dışişleri Bakanlığı, Türk Dış Ticaret Müsteşarlığı ve Dışişleri Bakanlığı’yla bir Konteyner Güvenliği Girişimi Anlaşması sonuçlandırılması yönünde çalışacaktır.
- ABD ve Türk Dışişleri Bakanlıkları, bilim, mühendislik ve lisan öğrenimi dahil her alanda dengeli ve karşılıklı yarar esasına dayalı bir ortaklık kurulması amacıyla, ilk olarak ABD federal hükümeti ve yüksek öğretim liderlerden oluşacak bir heyetin Türkiye’yi ziyareti aracılığıyla, Türk üniversite öğrencileri ve araştırmacıları için ABD’de eğitim ve araştırmanın, Amerikan öğrencileri için

Türkiye’de eğitimin ve iki ülke arasındaki yüksek öğretim işbirliğinin önemini vurgulayacak çalışmalarda bulunacaklardır.

- ABD ve Türk Dışişleri Bakanlıkları, Türk ve Amerikan üniversiteleri arasındaki eğitim bağlarını geliştirmek amacıyla, mevcut diyalogu teşvik edeceklerdir.
- ABD Dışişleri ve Ticaret Bakanlıkları, ticari veçheleri dâhil icat ve teknoloji konusunda Türkiye’deki Amerikan İş Forumu (ABFT) tarafından 7 Haziran 2007 tarihinde Türkiye’de bir konferans düzenlenmesine destek vermek amacıyla Türk Dış Ticaret Müsteşarlığı ve Dışişleri Bakanlığı’yla işbirliği yapacaktır.
- ABD Dışişleri Bakanlığı, USAID, ABD Tarım Bakanlığı (USDA) ve Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi - CDC), olası bir salgın halinde hayvanlar ve insanlardaki kuş gribi hastalığının tanısı, teşhisi ve yayılmasının önlenmesi ile kümes hayvancılığının yeniden yapılanması konularında Türk Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı’yla işbirliğini sürdürecektir.
- ABD Ticaret Bakanlığı ve Türk Dış Ticaret ve Hazine Müsteşarlıkları, fikri mülkiyet hakları, şeffaflık ve anti-damping prosedürleri dahil, ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere, ikili ticaret ve yatırımların artırılması önündeki spesifik engelleri belirleyeceklerdir.
- ABD Ticaret Temsilciliği Ofisi (USTR) ile Türk Dış Ticaret Müsteşarlığı, Ticaret ve Yatırım Çerçeve Anlaşması’nın (TIFA) müteakip toplantısını Vaşington’da düzenleyeceklerdir.

### **Bölgesel Liderlik ve İşbirliği**

Heyetler, Bakü-Tiflis-Ceyhan petrol boru hattının gerçekleşmesinde Türk-Amerikan işbirliğinin başarısını ve bu işbirliğinin diğer sektörler için model teşkil etme potansiyelini not etmişlerdir. Bu başarılı işbirliğinin devamı niteliğinde olmak üzere, heyetler, enerji güvenliği, barış ve refahı destekleyecek diğer bölgesel çabaları teşvik etmek üzere birlikte çalışma konusunda mutabakata varmışlardır.

*Heyetler, aşağıdaki konularda mutabık kalmışlardır:*

- ABD Ticaret ve Kalkınma Ajansı (USTDA) ve ABD Dışişleri Bakanlığı, ABD’nin sponsor olduğu bölgesel yeniden yapılanma ve kalkınma projelerini üstlenmeleri yönünde Türk firmalarını teşvik etmek üzere, Türk Dış Ticaret Müsteşarlığı’yla işbirliği yapacaklardır.
- ABD ve Türk Dışişleri Bakanlıkları, Irak, Gürcistan, Afganistan, Lübnan, Ürdün, Mısır, Batı Şeria ve Gazze gibi stratejik bölgelerde ekonomik büyüme, fırsatlar ve kalkınmanın geliştirilmesine teşvik etmek için Amerikan ve Türk özel sektörlerini teşvik ederek, bölgede ortak üretim imkânları fikrini araştıracaklardır.
- İlgili Amerikan ve Türk makamları, kendi enerji şirketlerini Türkiye, Irak, Azerbaycan ve Orta Asya’daki petrol ve gaz araştırma ve kalkınma projelerinde işbirliği imkanları aramaya teşvik edeceklerdir.

## **Enerji İşbirliği ve Etkinliğin Teşvik Edilmesi**

Heyetler, Hazar bölgesi ve Avrupa’da enerji güvenliğini pekiştirecek yeni enerji projelerinin takibi konusunda mutabakata varmışlardır. Bu yöndeki ilk önemli adım, Azerbaycan’daki doğalgaz üretimini artırmak ve bu gazı Kafkaslar ve Türkiye güzergahıyla -Yunanistan ve İtalya’dan başlayıp Bulgaristan, Romanya, Macaristan ve Avusturya’ya uzanan- Avrupa pazarlarına ihraç etmek üzere, şirketler ve ülkelerle çalışmak olacaktır. Türkiye ile üretici-tüketici ülkeler ve özellikle Azerbaycan arasında bir alım/transit düzenlemesiyle sonuçlanacak şekilde, Türkiye’nin doğalgaz naklindeki rolünün açıklığa kavuşturulması, bu çabada kritik önem taşıyacaktır.

Taraflar ayrıca, Hazar bölgesinden giderek artan petrol ihracatı konusunu görüşmüşlerdir. Bu çerçevede, Kazakistan’dan petrol ihracı, Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattı yoluyla yapılan ihraç ve Nabucco ve Türkiye-Yunanistan-İtalya boru hattı projelerine destek mahiyetinde Hazar havzası doğalgaz dolaşımı olanaklarını ele almışlardır.

*Heyetler, aşağıdaki konularda mutabık kalmışlardır:*

- ABD Dışişleri Bakanlığı, Azeri doğalgazının Avrupa pazarlarına ulaştırılmasına yönelik şeffaf ve ticari açıdan uygulanabilir ve belki Orta Asya’ya da teşmil edilebilir nakil anlaşmaları imzalanmasını desteklemek üzere, Türk Enerji ve Tabii Kaynaklar ve Dışişleri Bakanlıkları ve ilgili Azerbaycan makamlarıyla birlikte çalışacaktır.
- ABD Dışişleri Bakanlığı, Irak’da doğalgaz üretimi ve bu gazın Irak’tan Türkiye’ye ve Türkiye üzerinden Avrupa’ya ihracı konusunda bir çalışma grubu kurmak üzere, Türk Enerji ve Tabii Kaynaklar ve Dışişleri Bakanlıkları’yla çalışacaktır.
- USTDA, Hazar Havzası gaz nakli seçenekleri konusundaki bir çalışmanın sonuçlarını Türkiye’yle paylaşacaktır.
- USTDA, ABD’nin doğalgaz dağıtımı ve pazarlanmasına ilişkin tecrübesini incelemesi için (örneğin Henry Hub) bir Türk heyetini ABD’ye davet edecektir.
- Türkiye’de en ileri enerji piyasası düzenleme politikalarının hazırlanması ve uygulanmasını teminen, Türkiye Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) ile ABD Enerji Bakanlığı ve Enerji Düzenleme Komisyonu (FERC) arasında ilişki tesis edilecek ve geliştirilecektir.
- ABD Enerji Bakanlığı, temiz kömür teknolojileri veya enerji tasarrufu sağlayan depreme dayanıklı konut teknolojileri konularında bir çalışmaya ortak sponsörlük ve ortak evsahipliği yapılması amacıyla Türk Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı’yla çalışmalarda bulunacaktır.
- Barışçı nükleer teknolojiye erişimin artırılması ve nükleer yayılmanın önlenmesine yönelik karşılıklı yükümlülüğümüzün gösterilmesini teminen, ABD Enerji Bakanlığı/Milli Nükleer Güvenlik İdaresi ile Türkiye Atom Enerjisi Kurumu arasında işbirliği teşvik edilecektir.

- USTDA, 1998 Ortak Açıklaması çerçevesinde hidroelektrik projelerinin uygulanmasına yönelik yeni imkanları araştıracaktır.

### **ABD ve Türk İş Çevreleri Arasında Yeni Bağlar Kurulması**

Heyetler, İstanbul'daki "İş Forumu" esnasında iş çevrelerinin yaptığı değerli katkıları ele almışlar ve her iki ülkenin iş çevreleri arasında daha fazla etkileşim sağlanması çabalarının desteklenmesi konusunda mutabakata varmışlardır.

*Heyetler, aşağıdaki konularda mutabık kalmışlardır:*

- İş Forumu'nu gelecekteki EOK toplantılarının bir yan etkinliği haline getirmek.
- ABD Ticaret Bakanlığı, ABD Küçük İşletmeler İdaresi ile Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli Sanayii Geliştirme Başkanlığı (KOSGEB) arasında 2000 yılında imzalanan Mutabakat Muhtırası'nın statüsüne açıklık getirecektir.
- ABD Dışişleri ve ABD Ticaret Bakanlıkları ile Türk Dış Ticaret Müsteşarlığı, önemli altı ABD eyaletiyle ticaretin artırılmasını hedefleyen "Türk Dış Ticaret Müsteşarlığı Amerika Yılı" kampanyasını desteklemek üzere işbirliği yapacaklardır.
- ABD Dışişleri Bakanlığı ve ABD Ticaret Bakanlığı, her iki ülkenin KOBİ'leri arasında "TradeRoots" ve diğer programlar çerçevesinde temaslar kurulmasına yönelik olarak Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, İstanbul Ticaret Odası ve ABD Ticaret Odası'nın yürüttüğü çabaları destekleyeceklerdir. Bu kapsamdaki bazı girişimler, Türk katılımcılara yönelik sektör bazlı ticaret konferansları düzenlenmesi, ABD iş çevrelerini Türk pazarı hakkında eğitmek üzere üç şehirlik bir tur yapılması, ABD Ticaret Odaları tarafından Türk ticaret müşavirleri ve Dış Ticaret Müsteşarlığı yetkililerine yönelik eğitim programları gerçekleştirilmesi ve karşılıklı ticaret heyetleri gönderilmesi gibi etkinlikleri kapsayabilir.
- ABD Dışişleri Bakanlığı ve ABD Ticaret Bakanlığı, Avrasya'da şeffaf ve kazançlı bir ticaret ve yatırım ortamı yaratmak amacıyla bölgesel işbirliği ve bütünleşmeyi teşvik eden ve ABD Ticaret Odası tarafından başlatılan "Avrasya İş Platformu" girişimini destekleyeceklerdir. Avrasya İş Platformu, yükselen bu piyasalar hakkında spesifik olarak ABD hükümetine ve diğer ilgili kuruluşlara stratejik bakış açısı sunmaktadır.
- ABD Ticaret Bakanlığı, Türk Dış Ticaret Müsteşarlığı/Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı ve Devlet Kalkınma Ajansları Milli Derneği arasında gerçekleştirilecek bir toplantının eşgüdümünü yapacaktır.
- USTDA ve ABD Dışişleri Bakanlığı, bir Türk heyetini Astana'daki Orta Asya Bölgesel Telekomünikasyon Konferansı'na davet edecektir.
- İki ülke de, ikili yatırım ortamını geliştirmek, ikili ticaretin önündeki engelleri kaldırmak ve ABD-Türkiye ticaret ve yatırımlarını geliştirmek amacıyla çalışmalarda bulunacaklardır.

## **Temas Grubu**

Her iki heyet, önümüzdeki yıl süresince ABD Dışışleri Bakanlığı ile Türk Dışışleri Bakanlığı arasındaki iletişimi kolaylaştırmak üzere, her iki taraftan iki kişiden oluşacak bir Temas Grubu kurmaya karar vermiştir. Her iki ülkenin Büyükelçilikleri de temas ve bilgi değişimlerini kolaylaştıracaklardır.

- Türk tarafının temsilcileri Amerika Genel Müdür Yardımcısı Ersin Erçin ve Kuzey Amerika Daire Başkanı Oğuzhan Ertuğrul'dur.
- ABD tarafının temsilcileri Türkiye Masası Kıdemli Memuru Paul Malik ve Ekonomi, Enerji ve Özel Sektör Bürosu Ticari İşler Memuru Kelly Dillon'dur.

\* Dışışleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Büyükelçi Ertuğrul Apakan başkanlığındaki Türk Heyetinde, Türk Dışışleri, Maliye, Sanayi ve Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Sağlık, Kültür ve Turizm, Tarım ve Köyişleri ve Çevre ve Orman Bakanlıkları, Devlet Planlama Teşkilatı, Hazine, Dış Ticaret ve Gümrük Müsteşarlıkları, Merkez Bankası, Kısa ve Orta Ölçekli Yatırımlar Araştırma ve Geliştirme Projesi, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Özelleştirme İdaresi, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ve Türk Hava Yolları temsilcileri yer almıştır. Toplantıları Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve ABD Ticaret Odası temsilcileri de izlemiştir.

\* ABD Dışışleri Bakanlığı Ekonomi, Enerji ve Özel Sektör İşlerinden Sorumlu Müsteşar Yardımcısı Daniel Sullivan başkanlığındaki ABD Heyeti, Dışışleri, Ticaret, Enerji, Hazine ve Tarım Bakanlıkları ile Ticaret ve Kalkınma Ajansı temsilcilerinden oluşmuştur.